

BLYTTIA

NORSK BOTANISK FORENINGS TIDSSKRIFT

BIND 4

HEFTE 2-4

OSLO 1946

Innhold.

	Side
Skaanes, Nils O. F.: Tindveden (<i>Hippophaë rhamnoides</i>) i Norge	25
Nordal, Arnold: Kvannjol på søre Sunnmøre	72
Strøm, Kaare Münster: The »Trophic« Lake Types	78
Størmer, Per: <i>Caloscypha fulgens</i> ny for Norge	81

Norsk Botanisk Forening.

Styre for 1946.

Amanuensis dr. TRYGVE BRAARUD, formann; professor
dr. O. A. HØEG, nestformann; cand. real. GEORG HYGEN, sekretær;
gravør HALFDAN RUI, kasserer; cand. real. GUNNAR A. BERG;
cand. real. MIA ØKLAND.

Foreningens formål er å fremme interessen for botanikk og øke det alminnelige kjennskap til plantene. Det holdes møter med foredrag i vinterhalvåret og ekskursjoner i sommerhalvåret. Nye medlemmer tegner seg hos formannen, adr. Botanisk Laboratorium, Blindern, eller hos ett av de andre styremedlemmer. De som er bosatt i Trøndelag tegner seg hos professor dr. O. A. Høeg, Videnskaps-selskapets Museum, Trondheim. Medlemskontingenten er kr. 10.00 pr. år for ordinære medlemmer, kr. 2.50 for medlemmer som ikke får tidsskriftet *Blyttia*. Den sendes til gravør Halfdan Rui, Underhaugsveien 9, Oslo.

Blyttia.

Redaktør (1943—46): konservator dr. ERLING CHRISTOPHERSEN.

Redaksjonskomité: cand. real. GEORG HYGEN, statsmykolog

dr. IVAR JØRSTAD, bibliotekar PETER KLEPPA,

konservator JOHANNES LID.

Redaksjonens adresse: Botanisk Museum, Oslo 45.

Blyttia utgis av Norsk Botanisk Forening og kommer i kvartalshefter som sendes til alle ordinære medlemmer. Abonnementsprisen for ikke-medlemmer er kr. 12.00 pr. år fritt tilsendt innen landet.

Tindveden (*Hippophaë rhamnoides*) i Norge.

Av

NILS O. F. SKAANES

Innledning.

I den litteratur som foreligger om tindveden, er dens utbredelse i Norge rent summarisk angitt. Universitetets Botaniske Museum, Oslo, besluttet derfor høsten 1938 å skaffe tilveie så nøyaktige opplysninger som mulig om tindveden i vårt land. Et spørreskjema ble utarbeidet av professor Holmboe; dette ble trykt, og primo april 1939 sendte jeg ut ca. 1100 stykker til lokalkjente menn og kvinner i Sogn og Fjordane, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag, Nordland og Troms fylker. De ble fortrinsvis sendt til lensmenn, distriktsleger, veterinærer, apotekere og lærere. Ca. 300 spørreskjemaer kom inn i utfylt stand, både positive og negative. Flere av dem førte til adskillig korrespondanse mellom meg og avsenderne.

Arsaken til at svarprosenten ikke er blitt større, må for en stor del tilskrives at tindveden har vært lite påaktet innenfor store deler av sitt utbredelsesområde. Selv har jeg under reiser i Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Nordland og Troms fylker sommeren 1939 hatt anledning til å korrigere og supplere flere av de innkomne besvarelser. Reisens omkostning ble delvis dekket av et stipend av Rathkes legat, hvorfor jeg gir Det Akademiske Kollegium min ærbødige takk. Jeg benytter også anledningen til å takke professor Th. Vogt for de geologiske manuskript-kart fra Troms og Nordland fylker. Disse var professoren så elskverdig å låne meg under mitt opphold i Trondheim. Under dette opphold hadde jeg fast stasjon på Det Kgl. Norske Videnskabers Selskabs Museum, hvor jeg gjennomgikk dets herbarieeksemplarer, notater og skrifter. Ved konservator O. Arbo Høegs elskverdige bistand fikk jeg meg tilsendt lister over herbarieeksemplarene av tindved i Riksmuseet. Stockholm, og Botaniska Institutionen, Uppsala. For all den verdifulle bistand konservator Høeg ydet meg, er jeg ham stor takk skyldig.

Videre har jeg gjennomgått Universitetets Botaniske Museums herbarium samt notater og et manuskript etter Chr. Smith som finnes i museet, samt M. Hjelles hovedoppgave om planter i Verdalsraset.

Denne fikk jeg ved professor Holmboes elskverdige bistand adgang til. Dessuten har jeg gjennomgått herbarieeksemplarene av tindved som finnes i Bergens Museum. Disse ble meg tilsendt ved konservator Lids velvillige bistand. Endelig har jeg fått meg tilsendt liste over herbarieeksemplarene av tindved i museet i Tromsø, hvorfor jeg takker museumsbestyrer P. Benum.

En særlig takk skylder jeg nå avdøde professor Holmboe for hans mange råd og vink, og for all assistanse museet har ydet.

Om tindveden i eldre litteratur.

Tindveden nevnes ikke hos Peder Claussøn Friis (»Om Diur, Fiske, Fugle oc Trær udi Norrig«. 1599) eller hos Otto Sperling (»Plantarum, quæ circa Nidrosiam reperiunter nomina — Cista Medica.« 1622). Denne inneholder (iflg. Dahl 1890, p. 118) den første fortegnelse over norske planter. Gartner (1694, p. 47) nevner i sin Horticultura: »Spina Christi, Kaldes paa Norsk Tindved,« og i registeret skriver han Tindved. Det er meget sannsynlig at Gartner mener *Ilex aquifolium*. Likeledes hos Pontoppidan (1752, p. 235): »Tindved, saa Kaldes her Spinosa Christi, som er ey rar, og for sin bestandige Grønhed gjerne haves ved husene.« Av det Pontoppidan sier skulle det ikke være noen tvil om, at det ikke er *Hippophaë rhamnoides* han mener med Tindved.

Den første som med sikkerhet nevner tindveden for Norge, skulle være nidarosbispens og vitenskapsmannen Johan Ernst Gunnerus. I sin Flora Norvegica (1772, p. 10) angir han flere voksesteder for *Hippophaë rhamnoides* i Norge. Han kaller den »Tindvedd«. Så finner vi den nevnt for flere steder i Trøndelag av Gerhard Schønning (1910) fra de reiser han foretok i 1773, 1774 og 1775. Og derpå angir Chr. Smith (1807) tindveden for »Touterøen« på reise bl. a. til Trøndelag 1807 sammen med professor Horne-mann og Wormskjold. Neste gang tindved nevnes i norsk litteratur, skulle da være hos sogneprest J. A. Krogh som angir den for Indvigs Prestegjeld. Dette voksested er senere ikke blitt gjenfunnet. Fra nå av finner vi tindved ofte nevnt i norsk litteratur.

Tindvedens navn i norske dialekter.

Hvor tindveden finnes viltvoksende i vårt land, kjennes den av bygdefolket under en rekke forskjellige dialektnavn. De navn som jeg har fått rede på, og de herreder hvor de benyttes, vil gjengis nedenfor:

Tindved synes å være det mest anvendte navn. Det brukes i store deler av Nord-Trøndelag og i Nordland fylke. Allerede hos